

Перепельчук Т. В.

ст. викладач кафедри управління персоналом і економіки праці,
Одеський національний економічний університет

Борцайкіна О. А.

студентка 3 курсу ФМОІТ, освітнього рівня бакалавр,
Одеський національний економічний університет

АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ МІЖНАРОДНОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ

Сучасний процес зростання інтенсивності міжнародної трудової міграції має глибокі економічні, соціальні та політичні як причини, так і наслідки, що безпосередньо впливає на динаміку розвитку країн, задіяних у міграційному русі. Пандемія Covid-19 спровокувала значні зміни на ринку праці (відтік мізків, дефіцит навичок і підвищений попит на висококваліфікованих працівників (особливо у сфері технологій)), що у підсумку створило простір для покращення міграційної політики, що допомогло вирішити ці проблеми в закордонних країнах. На протязі останніх років пом'якшена міграційна політика панувала над обмежувальною політикою для ліквідації економічних наслідків COVID-19 і вирішення проблем нестачі робочої сили. В цей же час, війна в Україні призвела до масової трудової міграції робітників до інших країн, що матиме негативні економічні наслідки через суттєве зменшення кількісних показників кваліфікованої робочої сили. І вирішення цієї проблеми для України є актуальним як ніколи.

Для розуміння сутності поняття «трудова міграція» визначимо основну відмінність її від поняття «міграція». Міграція – (латинське «migratio») процес просторового переміщення, переселення людей, пов'язаний зі зміною ними місця проживання на постійний чи більш-менш тривалий час. [1] Трудова міграція – переміщення працездатного населення на певний час або назавжди до інших населених пунктів, у тому числі за кордон, з певною частотою (разово, декілька разів, регулярно), з метою отримання більших грошових доходів чи підприємницького хисту. [2] Отже, трудова міграція є більш вузьким поняттям і полягає в перерозподілі трудових ресурсів.

Для аналізу динаміки розвитку міжнародної трудової міграції, розглянемо останні дані зі звіту Міжнародної організації праці (МОП) [3]. Варто зауважити, що ці оцінки передують пандемії COVID-19. Дослідження продемонструвало зміни частки трудових мігрантів (у %) відповідно до рівня доходу країни-реципієнта від загальної кількості трудових мігрантів (рис.1). Найбільше знизилась частка трудових мігрантів за 2013, 2017, 2019 роки в країнах-реципієнтах з високим доходом з 74% до 67%, збільшилась частка трудових мігрантів в країнах з доходами вище середнього - відповідно з 12,5% до 19%. Навпаки, спостерігалось зниження частки мігрантів до країн з доходами нижче середнього - з 11% до 9%. Мінімальні показники трудової міграції у країнах з низькими доходами.

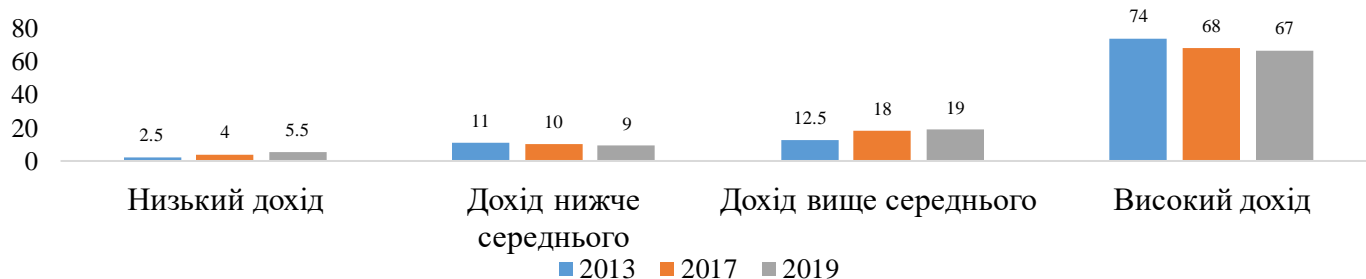

Рис.1. Частка трудових мігрантів за рівнем доходу країн-реципієнтів у 2013, 2017 та 2019 роках, %

Джерело: складено авторами на основі даних [3]

При аналізі міжнародної трудової міграції за статевою ознакою та рівнем доходу країни-реципієнту (табл.1), спостерігається така тенденція: питома вага

Таблиця 1

Показники міжнародної трудової міграції за статтю та рівнем доходу країни-реципієнту, 2019

Рівень доходу країни-реципієнту	Кількість трудових мігрантів (млн)			Питома вага у загальній кількості трудових мігрантів (%)		
	Чоловіки	Жінки	Загалом	Чоловіки	Жінки	Загалом
Низький дохід	3,7	2,4	6,1	2,2	1,4	3,6
Дохід нижче середнього	10,5	5,6	16	6,2	3,3	9,5
Дохід вище середнього	19,5	13,5	33	11,5	8	19,5
Високий дохід	65,3	48,5	113,9	38,6	28,7	67,4
Загалом	98,9	70,1	169	58,5	41,5	100

Джерело: складено авторами на основі даних [3]

чоловіків у загальній кількості трудових мігрантів на 17% більше відповідного показника жінок. В країни з високим доходом мігрують на 9,9% чоловіків більше за жінок, в країни з доходом вище середнього - на 3,5%. У країнах з доходами нижче середніх або з низькими доходами цей розрив значно менше – відповідно 2,9% та 0,8%. Подібна тенденція зберігається протягом останніх років, причинами цього можуть бути як соціокультурні стереотипи, економічні обставини, так і законодавство (в деяких країнах існують обмеження прав жінок в міграції).

Повномасштабна війна в Україні з 2022 року призвела до масової міграції українців за кордон. За останніми даними ООН загальна кількість українських біженців до країн Європи складає близько 8 174 189 осіб на 18 квітня 2023 року [4]. Приплив робочої сили в країни перебування позитивно впливає на їх економічні показники, ураховуючи, що українські мігранти успішно інтегруються на зарубіжних ринках праці. Найбільш характерні зміни зазнали європейські країни, як найбільш територіально та культурно наближені (особливо з наявністю в них української діаспори та можливістю надання статусу

тимчасового захисту), що сприяло найбільшій концентрації українських трудових мігрантів в цих країнах [5]. За розрахунками ОЕСР (2022), робоча сила всіх країн ЄС сукупно зросла на 0,5% на кінець 2022 року, що вдвічі більше, ніж протягом попередньої хвилі мігрантів у 2014–2017 роках. Зазначається найбільше зростання в Чехії (2,2%), Польщі (2,1%), Естонії (1,9%) та ще кількох країнах (Угорщині, Латвії, Словаччині, Литві, Румунії) – від 1% до 1,5%. Так, зростання зайнятості в ЄС загалом становить близько 0,4%. [6] Якщо середньостатистичний мігрант у 2014–2017 роках був молодим чоловіком з базовою освітою, у 2022 році – це жінка з вищою освітою, часто з дітьми. У результаті зміна структури мігрантів в ЄС призведе до того, що замість фізичної праці більшим попитом користуватимуться робочі місця в секторі послуг, зокрема на неповний робочий день з меншою кількістю нічних змін. [5]

Проведене дослідження вказує на зниження частки трудових мігрантів до країн з високим рівнем доходу та перерозподіл його до країн з меншим рівнем доходів. Спостерігається перевищення показників трудової міграції чоловіків порівняно з жінками приблизно на 17% від загальної кількості трудових мігрантів. Війна в Україні у 2022 спричинила різкий спалах мігрування кваліфікованих українських робітників, що вплинуло на зміну кон'юнктури зарубіжного ринку праці та на зростання зайнятості в ЄС близько на 0,4%. І, відповідно, призвело до негативних явищ на українському ринку праці – критичному зменшенню показників зайнятості, показників чисельності кваліфікованої робочої сили, зміні структури сегментації ринку праці. Тому потрібно термінове запровадження заходів на державному рівні для стабілізації і відновлення українського ринку праці через мотивування біженців і молоді для повернення додому, надання їм правових, матеріальних і соціальних гарантій.

Список літератури:

1. Велика українська енциклопедія. Словник. Кер. авт. колективу д-р іст. наук проф. А. М. Киридон. – К.: Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво». 2015. 1408 с. ISBN 978-617-7288-19-9
2. Кабай В. О. Трудова міграція: сутність, рушійні сили, роль у розвитку економіки та фінансів країни. *Фінансовий простір*. 2017. № 1. С. 140-144.
3. McAuliffe, M. and A. Triandafyllidou (eds.), 2021. World Migration Report 2022. International Organization for Migration (IOM), Geneva.
4. Ukraine Refugee Situation. United Nations. 2023. URL: <https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine>
5. Вплив українських мігрантів на економіки країн-реципієнтів. *Національний банк України*. 2022. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Migration_impact_2022-12-15.pdf
6. The potential contribution of Ukrainian refugees to the labour force in European host countries. *Organisation for Economic Co-operation and Development*. 2022. URL: <https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/the-potential-contribution-of-ukrainian-refugees-to-the-labour-force-in-european-host-countries-e88a6a55/>